

یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەریمی کوردستانی عێراق

بە ناوی خوای بەخشنده و میهره‌بان
بە ناوی گه‌له‌وه
تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق
ژماره‌ی بریار: ۲۱
میژووی بریار: ۱۹۹۹/۱۱/۸

«بریار»

پشت به‌ ده‌سه‌لاته‌ی که به‌ پیتی برکه (۳) ی ماده‌ (۲) له یاسای ژماره (۱۰) ی سالی ۱۹۹۷ پیمان دراوه و له‌ سه‌ر نه‌و بنه‌مایه‌ی که تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق له‌ دانیشتنی روژی ۱۹۹۹/۱۱/۳ یدا یاساکاری کردووه، نه‌م بریاره‌مان ده‌ره‌بنا.

یاسای ژماره (۹) ی سالی ۱۹۹۹ یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەریمی کوردستانی عێراق

به‌شی یه‌که‌م
(دامه‌زاندن و نامانجه‌کان)

ماده‌ی یه‌که‌م:

- مه‌به‌ست له‌م کوزارستانه‌ی خواره‌وه ماناکانی تەنیشتیانن بۆ مه‌به‌ستی نه‌م یاسایه‌:
- ۱- هەریم: هەریمی کوردستانی عێراق.
 - ۲- سەندیکا: سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کان.
 - ۳- ده‌سته‌ی کشتی: ده‌سته‌ی کشتی سەندیکا.
 - ۴- تەنجوومه‌ن: تەنجوومه‌نی سەندیکا.
 - ۵- نه‌قیب: نه‌قیبی پیشە تەندروستییه‌کان.

ماددهی دووهم:

به پیتی نهم یاسایه سه ندیکایه ک به ناوی سه ندیکای خاوهن پیشه تهن دروستییه کان له ههریمی کوردستانی عیراق دا دادمه زریت و باره کاکه ی له شاری ههولتیری پایته ختی ههریمدا ده بیت و ، خاوهنی که سایه تیبی مه عنه وی سه ره خووی و بۆی ههیه لقه کانی له ناوهندی پارێزگاکانی ههریم بکاته وه .

ماددهی سێیه م:

سه ندیکا له سه ر داواکارییه ک پتک دیت که به لانی که مه وه پانزده نه ندام له وانیه ماوهی کارکردنیان له پیشه تهن دروستییه کاندای له پینج سال که متر نییه پیشکشی لایه نی تاییه ته ندی ده که ن و به ده سته ی ناماده کار داده ندری بۆ به رتیه بردنی کاروباری سه ندیکا تا هه لێژاردنی خووی نه نجام ده دا .

ماددهی چواره م:

سه ندیکا بۆ به دیه تانی نهم نامانجانه کار ده کات:

- 1- به شداری کردن له پشتگیری کردنی حکومتی ههریم و سیسته می دیوکراسی و پشتگیری کردنی فیدرالیزم و چه سپاندن و په ره پیدانی .
- 2- ریکخستنی کاره کانی پیشه تهن دروستییه کان له بواری چالاکیی کشتیی و تاییه تیدا و پیشخستنی و به رزکردنه وهی ناستی زانستی و پیشه یی نه ندامه کانی له ههریمدا .
- 3- ریکخست و پته و کردنی پتیه ندیی نه ندامه کانی له نیتو خویندا و له که ل ده زکا حکومتییه کاندای و داکۆکی لیکردنیان و به رگری کردن له مافه کانیان تا بتوانن نه رکه کانیان جتیه جتی بکه ن .
- 4- په ره پیدان و به دیارخستنی رۆلی خاوهن پیشه تهن دروستییه کان له ههریمدا .
- 5- هاندان و پشتگیری کردنی توژینه وه زانستییه کانی نه ندامانی و به ستنی نه دوه و خولی تاییه ت بۆ ریکردن له که ل په ره سه ندنی زانستی و تهن دروستی .
- 6- په یوه ندیی و هاریکاری کردن له که ل نه و سه ندیکا و کۆمه لانه ی که نامانجه کانیان له که ل نامانجه کانی سه ندیکا یه ک ده کرنه وه ، ههروه ها به شداری به کتری کردن له کۆنکره و خوله کان له ناوه وه ده ره وهی ههریمدا .
- 7- ههولدان بۆ زامن کردنی دوا رۆژی نه ندامان له کاتی نه خووشی و پیریه تی و بین کاریدا .

به شی دووهم

(چونه پال سه ندیکا و نه ندامییه تی)

ماددهی پینجه م:

نه ندام ده بیج نهم مه رجانیه لی بی نه دی:

- 1- له هاوولاتی کوردستانی عیراق بی و تیایدا جتیوار بی .

- ۲- به تاوانتیکي نا سياسي يان که تښتیکي نابرو بهر حوکم نه درايي.
- ۳- پروانامه ي پهمانگاي تهنډروستي يان قوتابخانه ي تهنډروستي يان خولي تهنډروستي يان دواناوه نډي تهنډروستي هه بي که له لايهن وهزاره تي تهنډروستيه وه داني پيانر ايبت.
- ۴- نه نجوومه ني سه نډيکا بوي هه يه نه وانه ي له بواري تهنډروستي دا کار ده که ن بکاته نه نډام که خاوه ن پيشه تهنډروستيه کانن و موته تي دراون.

مادده ي ششم:

- ۱- چوونه ناو سه نډيکا به داواکار يه کي نو سراو ده بي که پيشکه ش به نه قيب يا سه روکي لقي پاريزگا ده کړي و به لنگه نامه پتويسته کانيشي پتوه ده لکي نري.
- ۲- داواکاري چوونه ناو سه نډيکا له ماوه ي (۱۵) روژ له ميژووي تو مار کړن يه وه له سه نډيکا دا ده خريته به رده مي نه نجوومه ن بوي برانډنه وه ي له و ماوه يه دا و نه کمر له کاتي ته واوبووني نه و ماوه يه دا نه برانډرايه وه به قه بول کراو حساب ده کړي.
- ۳- نه نجوومه ن بوي هه يه داواکاري چوونه ناو سه نډيکا به بر ياري کي هو دار ره فر بکا و، خاوه ني داواکاريش بوي هه يه له لاي دادگاي پيدا چوونه وه ي هه ريم له ماوه ي (۳۰) روژ له ميژووي ناگاداريووني يه وه تانه ي لي بدا، وه بر ياري دادکاش بن بره.
- ۴- رسمي چوونه ناو سه نډيکا (۲۵) ديناره و رسمي به شداريوونيش (۲۰) ديناره.

به شي ستيه م پتکها ته کان و کار به رتوه چوون

مادده ي حوتم:

- ۱- سه نډيکا پتک دي له :
۱- ده سته ي گشتي.
- ۲- نه نجوومه ني سه نډيکا.
- ۳- ليژنه ي به رزه فتی (الانظباط).
- ۴- لقه کاني سه نډيکا.

مادده ي هشتم:

ده سته ي گشتي له هه موو نه و نه نډامانه ي سه نډيکا پتک دي که هه موو پابه نډيه کاني خو يان جتبه جتي کردووه به پتي نه م ياسايه، وه به بالاترين ده سته لات ده ژمي دري، وه به هه ر سي سال جاريک له نيوان مانگي کانووني دوو همدا به بر ياري نه نجوومه ن و بانک هيشتي نه قيب کو بوونه وه يه کي گشتي ناسايي ده به ستيه ي بوه ليژار دني نه قيب و هشت نه نډام و دوو نه نډامي يه ده گ بوي پر کړنه وه ي نه نډاميتي نه نجوومه ن و نه نډاماني ليژنه ي به رزه فتی، وه نيسايي ش به تاماده بووني

دوو سټیبه کی نندامانی دهسته ی گشتی ته او دبیټی وه له کاتی ته او نه بوونی نیسایش دوا ی پانزه رۆژ له کۆبوونه وه یه کم، هه لېژاردن له هه مان کات و شویتدا نه نجام دده ریت، ژماره ی ناماده بوو انیش هر چه ندیک بیت نیساب به ته او دادنه ریت.

مادده ی نویم:

- 1- دهسته ی گشتی هم دهسه لاتانه به ریوه دهبات:
- 1- راستاندنی بودجه و حسابکاری دو ماهی.
- 2- گفتوگوردن و بریاردان له سه راپورتی نه نجومه ن.
- 3- چاوپاخشاندن بهو پیتشیارانه ی له باره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکا وه پیتشکesh کراون.
- 4- بریاردان له سه ر پیره وی ناوخۆ و هه موارکردنی.

مادده ی دهیم:

- نه نجومه نی سه ندیکا پیک دی له:
- یه کم: نه قیب، دبیټی ماوه یه کم له پشه دا ده ست به کاربوویټی که له (۱۰) ده سال که متر ته بی.
- دوهم: بریکاری نه قیب و نندامانی نه نجومه نی سه ندیکا: مه رجه نه وانه ده ست به کاربوونیان له پشه یه دا له جه وت سال که متر ته بی.

مادده ی یانزدهیم:

- یه کم: نه نجومه ن له نیوان نندامه کانی خۆیدا به هه لېژاردنی نه یینی سکریتیریک هه لده یژیرئ له یه کم کۆبوونه وه یدا که له دوا ی هه لېژاردن ده کری و دهسه لاته کانی له په یروه ی ناوخۆدا دیاری ده کریت.
- دوهم: نه نجومه ن به لانی که مه وه هه ر مانگی جاریک دانیشته ناساییه کانی خۆی نه نجام ددها، هه ر وه ک ده توانیټ دانیشته ناساییه کان به بانکه یشتی نه قیب یان به داو اکاری سټیبه کی نندامان به ستیت.

مادده ی دوانزدهیم:

- نه ندامی نه نجومه ن به ده ست له کارکیشراره دادنه ریت نه گه ر هه ر سنج دانیشتنی یه کم له دوا ی یه کم یان پینج دانیشتنی پچر پچر به بیټی عوزری ره و ا ناماده نه بوو.

مادده ی سیزدهیم:

- نه نجومه ن هم پسه پوربانه ی خواره وه نه نجام ددهات:
- 1- کارکردن له پینا و هینانه دی نامانجه کانی سه ندیکا.
 - 2- پیتشکesh کردنی پیتشیاره کان ده رباره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکا.
 - 3- جیبه جیټ کردنی بریاره کانی دهسته ی گشتی.
 - 4- دامه زراندنی کارمه ندان له سه ندیکادا و دیاری کردنی کریکانیان.
 - 5- چاوپاخشاندن به داو اکاریبه کانی چوونه ناو سه ندیکا و بریاردانی قبول کردنی نندامان.

- ۶- دیار بکردنی نه وهی نوینه رایه تی سهندیکا دهکا له لیژنه رهمییه کان و نهوانی تر له باریک دا که نه قیب نوینه رایه تی نه کا.
- ۷- هه واله کردنی نهو کیشه و شکاتانه ی که بوی دین بو لیژنه ی بهرزه فتی.
- ۸- به شداری کردن له پیشکesh کردن پیتشنباره کان له باره ی ته شریعه کان و پلانه کان و بهرنامه ته ندروستییه کان له هه رتهدا.
- ۹- ناماده کردنی بودجه ی سالانه و دامه زانندی ژمیر باریکی یاسایی بو ووردکاری کردنی حسابکاری دو ماهی.
- ۱۰- خوئاماده کردن بو هه لیژاردن.
- ۱۱- ته ماشا کردنی دهست له کار کیشانه وهی نه قیب یان بریکاره که ی یان هه ر نه دامیکی نه نجو مهن یا لیژنه کانی سهندیکا.
- ۱۲- دامه زانندن و بهرپوه بردنی یانه کانی سهندیکا به گویره ی یاسای بهرپوه بردنی کو مئه له کان.
- ۱۳- پیدانی هندی له دهسه لاته کانی خو ی به نه قیب یا سه روکی لقه کانی سهندیکا له پارتر کاکاندا.
- ۱۴- سهرف کردن خه رجییه پتوبسته کان.
- ۱۵- بریار به زورینه ی دهنکی ناماده بووان دهرده چتی، له کاتی به کسان بوونی دهنکه کانیسه بو لایه نه دادله نکتی که نه قیبی تیدایه.

مادده ی چواره دیم:

نه قیب نه م دهسه لاتانه ی خواره وه له نهستو ده کری:

یه که م: نوینه رایه تی کردنی سهندیکا له لای لایه نه دادوه ری و کار کیری و سهندیکاکاندا و راستانندی مامه له و به لکه نامه کانی تاییه ت به سهندیکا، وه بوی هه یه هندی له دهسه لاته کانی خو ی بدا به هه ر یه کتی له نه دامانی نه نجو مهن که خو ی دهست نیشانی بکا.

دووه م: سه رو کایه تی کردنی کو بو نه وه کانی دهسته ی گشتی و نه نجو مهن.

مادده ی پانزده دیم:

یه که م: نه گه ر جیتیگای نه قیب به هه ر هویه که وه چۆل بوو بریکاره که ی شوینی ده کرتته وه بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه، نه گه ر پایه ی بریکاریش چۆل بوو نه و اسکریتیر شوینی نه قیب ده کرتته وه.

دووه م: نه گه ر پایه ی نه قیب و بریکاره که ی چۆل بوون نه دامییک له نه دامه نه سلییه کان له ریگای هه لیژاردنی نهیتییه وه شوینی ده کرتته وه، پتوبسته نه نجو مهن دهسته ی کشتی بانکه پشمت بکا بو کو بو نه وه یه کی ناسایی له ماوه یه ک که له دوو مانک تیپه ر نه کا به مبه سستی هه لیژاردنی نه قیب و بریکاره که ی بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه به مه رجییک له شهش مانگ که متر نه بی.

بهشی چوارهم حوکه بهرزهفتیهکان (الاحکام الانظباطیه)

ماددهی شانزدهیم:

یهکه: لیژنه‌ی بهرزهفتی له سه‌رۆک و دوو نه‌ندام پیتک دی، دهسته‌ی کشتی له کۆبوونه‌وه‌ی ناسایی خۆیدا هه‌لیان ده‌بژێرێ. دووهم: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و کیشانه سه‌یر ده‌کا که له نه‌نجوومه‌نی سه‌ندیکاوه بۆی هه‌وآله ده‌کری له بابه‌ت نه‌و سه‌رپیتچیانه‌وه که په‌یوه‌ندی‌دارن به ره‌وشتی پیشه‌یه‌وه له‌و حاله‌تانه‌دا که له تایبه‌تمه‌ندی لیژنه‌کانی بهرزهفتی وه‌زاره‌تی ته‌ندروسته‌یدا نین، وه بۆی هه‌یه یه‌کێ له‌و سزایانه‌ی خواره‌وه سه‌پیتن:

أ - نینزار.

ب - تویخ.

ج - قه‌ده‌غه‌کردنی ده‌ستدانه پیشه بۆ ماوه‌یه‌ک که له شه‌ش مانک تینه‌په‌ریت.

د - له کاتی که‌رانه‌وه (العود)، نه‌که‌ر سه‌رپیتچییه‌کی پیشه‌یی تری له‌ماوه‌ی سێ سالی داها‌توودا له میژووی سه‌پاندنی سزای یه‌که‌مدا کرد، ماوه‌یه‌ک ده‌ست دانه پیشه‌ی لی قه‌ده‌غه‌ ده‌کری که له دوو سال تینه‌په‌رێ.

سه‌تیه‌م: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و بنه‌مایانه په‌یره‌وه ده‌کا که له یاسای بهرزهفتی کارمه‌ندانی ده‌وله‌تا هاتووه.

بهشی پینجه‌م حوکه‌کانی دارایی

ماددهی حه‌فده‌یه‌م:

دارایی نه‌نجوومه‌ن پیتک هاتووه له:

یهکه‌م: ره‌سمه‌کانی چوونه ناو سه‌ندیکا و به‌شداری کردنی سالانه.

دووهم: به‌خشنشه‌کانی حکومه‌تی هه‌رێم.

سه‌تیه‌م: پیتاک و قازانجی نه‌و نا‌هه‌نکانه‌ی که سه‌ندیکا ده‌یانکێرێ، هه‌روه‌ها قازانجی چاهه‌مه‌نبیه‌کان.

چوارده‌م: نه‌و به‌خشنشانه‌ی لایه‌نه ره‌سمیه‌کان و نیمچه ره‌سمیه‌کانه‌وه بریاری له‌سه‌ر ده‌ده‌ن وه نه‌و پیتاک و له‌قه‌به‌رکردنه‌ی که لایه‌نه‌کانی تر پیشه‌که‌شیان ده‌که‌ن دوای ره‌زامه‌ندی لایه‌نه تایبه‌تمه‌نده‌کان.

ماددهی هه‌ژده‌یه‌م:

کار به‌هیچ ده‌قیق ناکرێ که له‌گه‌ڵ حوکه‌کانی نه‌م یاسایه‌دا هاو‌دژ بیت.

ماددهی نۆزده‌یه‌م:

له‌سه‌ر وه‌زیره تایبه‌تمه‌نده‌کانه حوکه‌کانی نه‌م یاسایه جێبه‌جێ بکه‌ن.

ماددهی بیست:

نه‌م یاسایه له میژووی بلا‌بوونه‌وه‌ی له رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا جێبه‌جێ ده‌کریت.

جوهر نامق سالم

سه‌رۆکی نه‌نجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

هۆبه پیتویسته کان

بزاڤی نازادیخوازی کورد که پیشه‌وای نهمر «مسته‌فا بارزانی»
را به رایه‌تی ده‌کرد نامانجه‌کانی ئه‌وه‌بوو که گه‌لی کورد له کوردستانی
عیراقدا به هم‌وو توپژه کۆمه‌لایه‌تییه‌کانیه‌وه به مافه‌کانی خۆی بگات،
له‌به‌ر گرنگی سه‌ندیکا پیشه‌بیه‌کان و پیتویستی دامه‌زراندنیان و بو
به‌رزکردنه‌وی ئاستی پیشه‌یی له‌هه‌ریمدا، هه‌روه‌ها بو‌ریکردن له‌ته‌ک
به‌ره‌و‌پیش چوونی شارسنانییه‌ت و پته‌و کردنی ده‌سته‌که‌وته ره‌واکانی،
پیتویستی کرد یاسای سه‌ندیکای خودان پیشه‌ته‌ندروستییه‌کانی هه‌ریم
ده‌ره‌یه‌ندری.